

NOVEMBER 16
423 SZ.

10114

A MAGYAR KIRÁLYI FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTERIUM KIADÁSA

RÁDIÓS GAZDASÁGI ELŐADÁSOK

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

ELNÖK: BR. PRÓNAY GYÖRGY DR.
HELYETTES ELNÖK: TÓTH JENŐ DR.

TAGOK:

BUDAY BARNA SZTANKOVICS JÁNOS
NÉMETH JENŐ WELLMANN OSZKÁR DR.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

CZVETKOVITS FERENC DR.

SEGÉDSZERKESZTŐ:

SUHAYDA TIBOR

SZERKESZTŐSÉG:

BUDAPEST, V., KOSSUTH LAJOS-TÉR 11. SZ., II. ZÖR.

II. ÉVF.

A. SZOROZAT.

25. SZÁM.

OLVASD EL, ÓRIZD MEG ÉS GYŰJTSD KÖNYVTÁRBA!

A FALUSI NÉPHÁZAK JELENTŐSÉGE

ÍRTA:

NAGY SÁNDOR
A FALUSZÖVETSÉG IGAZGATÓJA

Oec.
10.114

A Földművelésügyi Minisztérium megbízása alapján
csinos kivitelű és egész vászonkötésű

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

ezen „Rádiós Gazdasági Előadások” 1928. évben megjelent
számaihoz már kaphatók könyvkereskedésünkben. Ára közvetlen
nálunk átvéve darabonként —80 fillér, postán, kereszkötéssel 1.— pengő

„Pátria” Irodalmi Vállalat és Nyomdai R.-T., Budapest, IX., Üllői-út 25. szám.

A falusi népházak jelentősége.

Írta: **Nagy Sándor**, a Faluszövetség igazgatója.

1929. júniusának első napjaiban a Nemzetközi Falufejlesztési Kongresszus tartotta üléseit Budapesten. Négy világrész 17 nemzetének képviselői gyűltek össze mintegy 120-an, hogy megvitassák a tárgysorozatra tűzött kérdéseket: a falu vezetésének megszervezését, az iskolai és iskolán kívüli népművelést, a jelenlegi agrármozgalmak jelentőségét. *Paul de Vuyst* volt belga földművelésügyi államtitkár, *Lindequist* volt németbirodalmi miniszter, *Enrico Beretta* professzor, az olasz nemzeti munkaszervezet legfőbb irányítója voltak a kongresszus előadói. E kongresszus évről-évre más-más országban ül össze, hogy az államok kormányainak figyelmét a faluval való törődésre figyelmeztesse.

Mert minden országban a falu az egész nemzet gazdasági, művelődési, szociális rendjének, épületének is fundamentuma. Ha ez a fundamentum szilárd, akkor biztos alapon nyugszik a nemzet sorsa, mert az erős fundamentum kibírja a felsőbb rétegek nyomását, tartását. Ha azonban gyenge, akkor agyaglábon áll a nemzet biztonsága is.

Falun él a nemzet többsége, ez az erőtartaléka vérben és munkában. Ebből az erőtartalékból születnek újra a nemzettest elhaló sejtjei. Ebből merít, mikor a történelmi végzet sorsdöntő napjaiban arra a nemzetnek szüksége van.

A falu népének verejtékgyöngye egyik alapja az aranyvalutának, biztosítéka a külkereskedelmi mérleg egyensúlyának. A falvak a nemzet méhkaptárjai, amelyekben tényleg méhszorgalmú emberek gyűjtik ilyenkor a mézet, izzadják a viaszt a maguk és a nemzet egyeteme számára. Minél több színméz gyűl

ott össze csűrben, veremben, padláson, pincében, annál több jut az ipari műhelyekbe, a kereskedő raktárába s a kőpaloták éléstáraiba. Mert a felesleget nem tartja meg magának, hanem továbbadja a társadalom felsőbb rétegeinek cserébe azokért az értékekért, amelyeket tőlük kap.

A mostani nehéz gazdasági helyzet tulajdonképen a mezőgazdaság, tehát a falu válsága. De egyformán érzi az ipar, a kereskedelem, szóval az egész közgazdasági élet, az egész nemzet.

Nem közömbös tehát az a nemzet egyeteme szempontjából sem, hogy falvaink a haladás útján mindig tovább jutva, részesei lesznek egy nagyobb gazdasági és szellemi kulturának, a fejlettebb egészségügynek, a magasabbrendű emberi életnek, a fokozottabb nemzeti öntudatnak, a társadalmi összetartás, az egy célra törekvés sok-sok áldásának, vagy megosztott s igen sokszor egymással szemben álló társadalmi erők meddő harcainak színterévé válnak, ahol mint a megélhetés, a kenyérszerzés kényszerének robotosai, minden magasabb igény nélkül élnek le életüket.

Nemcsak nem közömbös, hanem elsőtendű nemzeti érdek, hogy falvaink fejlődő, haladó falvak legyenek.

A falufejlesztésnek sok ága, eszköze, tényezője és intézménye van. Ezek közül különösen egyre mutatnak rá, melyet a legfontosabbnak tartok, amely a haladás alapja: ez a *falusi népház*, vagy *kulturház*. Ez az összes falufejlesztési intézmények legelsője, minden jónak és üdvösnek a forrása. Enélkül a vezetők részéről minden jó szándék meddő marad, minden jóra való törekvés, mely a falu erőinek összefogását célozza, sikertelenségbe fulladhat.

A falu csak közigazgatási egység, minden más szempontból annyira megosztott, hogy a felületes szemlélő nem is hiszi. Nagy hézag tátong az intelligens, az úri osztály és a nép között. Elég nagy a válaszfal a falusi iparos és földmives között, de még nagyobb a nagyobb és kisebb gazda között, de különösen a gazda és a földnélküli munkás között. Nincs oly közérdekű, a falu egész lakosságára csak haszonnal járó terv vagy törekvés,

amelynek temetője nem a falu széttöredezett, széthúzó társadalmi helyzete lenne.

Vegyük példának a legidősebb nagy bajunkat : a mezőgazdaság válságát. Ennek oka röviden a külföldi piacokról való lemaradásunk. Többet termelünk gabonában, borbán, gyümölcsben, állatban, mint amennyit itthon elfogyasztunk. A többletet külföldi piacokra kellene vinni, hogy a jó külföldi aranypénz jöjjön érte az országba. Külföldi piacot pedig csak úgy tudunk szerezni, ha terményeink minőségben és árban bírják a versenyt. Ehhez pedig két dolog szükséges. Először is minden magyar terménynek és árúnak a lehető legjobb minőségűnek kell lenni, az ország egyes helyein nagyobb területen gabonában, gyümölcsben, borbán stb. egyformát kell termelni, hogy azokat vagon-, sőt vonattételben lehessen a külföldi piacra vinni.

A jobb minőségű s az egyforma típusú termelést nem a több munka, hanem a több tudás, a nagyobb gazdasági képzettség hozza meg. Ha csak a fizikai munkától függne ez, akkor nem volna baj, mert a mi falusi népünk ilyenkor olyan munkateljesítménnyel dolgozik, amilyenre az egész világon alig van példa. Nem nyolc órát, hanem 24 órájából 18-at izmainak, csontjainak állandó, megfeszített munkájával tölti. Még a nap nincs fent az égen, amikor a magyar gazda és munkás már a szántóföldön van. Mikor a nap a hajnal aranykapujából kilép, a magyar mezőgazdasági munkás már meghajlott derékkal s izzadt homlokát megtörölve köszönti. A nap már rég lebukott bíborszínű leple mögül a nyugati égen, a szürkületet sötétség követi, már a csillagok is kigyúlnak, mikor pár órai pihenésre a magyar munkás nyugovóra tér. Sőt aki az aratás és cséplés idején falun tölti idejét, gyakran hallja éjszaka idején is a rosta berregését, a cséplőgép zakatolását, vagy nehéz társzekerek esikorgását, ha a másik égi lámpás, a hold kellően adja fényét.

Itt tehát csak a több tudás segíthet s ezt a több tudást a falusi gazda csak a gazdasági népházban, vagy kulturházban szerezhethi meg, ahol egész télen át a rendelkezésére áll a m. kir. Földművelésügyi Minisztériumtól adományozott gazdasági szakkönyvtár, ahova a gazdasági tudást terjesztő alkalmassági ujságok és folyóiratok járnak. Ahol rádión hallgathatják a Föld-

mívelésügyi Minisztérium által irányított gazdasági szakelőadásokat, de különösen ahol évről-évre meg lehet tartani azokat az iskolánkívüli szaktanfolyamokat, amelyeket az iskolánkívüli népművelési bizottságok, a mezőgazdasági kamarák, a Faluszövetség, a Gazdaszövetség és különösen a Földmívelésügyi Minisztérium irányítanak.

Ahol nincs kulturház megfelelő előadói teremmel, ott minden közhasznú és üdvös vállalkozás hiábavaló, vagy kevés haszonnal járó.

Mennyire fontos eszköze a tanításnak a szemléltetés. Egy vetítőképes előadás több haszonnal jár, mint száz nagyszerű szónoklat. S a helyzet ma az, hogy filmelőadást csak tűzmentes kamarából lehet vetíteni. Erre pedig a falusi iskolák nincsenek berendezve. Különben is az iskolák megszabott méretüknél fogva nagyobb tömeg befogadására nem alkalmasak. Mindez a sok haszonnal járó vállalkozás csak a népház megfelelő nagytermében valósítható meg. Így a népház valóságban a felnőttek iskolája lesz, ahol a falusi ember a legfontosabb tudományt, a jobb és célszerűbb gazdálkodás tudományát sajátíthatja el. Megtanulhatja, hogy a külföldi piacra milyen terményt és milyen minőségben kell termelnie.

Az értékesítés olcsóbbá tételére egyedüli mód és eszköz a szövetkezés, a szövetkezeti értékesítés, amint azt a nyugati államokban látjuk, ahol a gazda minden terményét a szövetkezet értékesíti s minden szükségletét a szövetkezet útján szerzi be. Ez az önszegélynek egyetlen kínálkozó és saját magunk által megvalósítható módja, amelyet megragadva, gazdasági életünk kátyúba rekedt szekereá is lódíthatunk. De a szövetkezésnek, az összedolgozásnak a magyar faluban igen sok akadálya van. Több, mint más országban és más népnél.

Egyik legnagyobb akadálya magyar népünk jelleme, minden más néptől különböző lelki tulajdonsága, amely egyébként sok értékes nemzeti erény forrása, de egyáltalán nem kedvez a szövetkezés, az összetartás, az összedolgozás és így a kölcsönös segítség nagy gondolatának. Ezt a tulajdonságát lelki örökségként kapta régi harcos, lovas eleitől s magával hozta a nagy

ázsiai síkságról, mely bölcsője, nevelője volt népünknek a mos-tani hazába való költözés előtt. A magyar nép lelkében tulaj-donképen a régi haza, az ázsiai nagy síkság nagyarányú méretei, korlátlan lehetőségei élnek. Lelke, jelleme ennek a mérhetetlen nagy síkságnak távlataihoz idomult. A magyar ember szeme nyílt, mert nagy távolsághoz szokott s szemének ablakán kitekintő lelke egyenes, mint annak a földnek a felülete, amelyen a szem sugára a végtelenig repülhetett. Nem szokta meg a kor-látokat, amelyeket éig nyúló hegyek raktak volna elé, éppen azért nem is túri a korlátokat, amely egyéni törekvéseinek, vágyai-nak szűkre mért kényszerhatárt szab. Innen a függetlenség, mint a legfőbb jó szeretete, ami a mindennapi életben egyik főoka a széthúzásnak.

Azonkívül a magyar lovasnép volt, lovon járt, lovon töltötte nemcsak harcban, hanem békében is élete javát. Aki pedig lovon jár, az természetszerűleg lefelé néz a gyalogjáróra, vagyis többre tartja magát. A lovasok között pedig harcban és békében állandó a versengés, amely kiváló iskolája az egyéni jel-lem fejlesztésének, de éppen nem alkalmas arra, hogy tömegben az egy uralkodó gondolat és akarat parancsszavát kövesse. A magyar sohasem volt oly nemzet, amelyet könnyen lehet terelni, még akkor sem, ha az irányító gondolat a köz javát szolgálja. Az ősi virtus öröksége az az önbizalom, amely a saját erejére támaszkodva, szülőjele egyéni értékelésének.

A magyar falusi ember, bár életkörülményei egészen megváltoztak már, ennek az ősi örökségnek lelki hatása alatt ma sem szeret társulni. Ma is, mint ősei egykor, mindig összeméri magát falubeli társaival. Ha egy hold földdel többje van, a házatája, kocsija, lova, marhája különb, mint a másiké, többre tartja magát. Nagyobb vagyonnal több becsület jár még akkor is, ha az erkölcsi értékek fogyatékban vannak csak. A hagyomá-nyokhoz ragaszkodó falusi közfelfogásban a vagyonhoz kötött tekintély lelkiileg, érzelmileg is valóságosan szétparcellázza a falu lakosságát. Aki a falu lakosságát szervezni, egy célra irányítani törekszik, az lépten-nyomon beleütközik az ilyen lelki parcellák határköveibe. S ha nem vigyáz, vagy nem képes tájékozódni, könnyen és végzetesen megütheti magát.

Ezeket az erkölcsi kényszerbarázdákat csak neveléssel, felvilágosítással, szóval a társulás megtanításával lehet lebontani. Mert nemcsak a betűvetést, a munkaszerszámok fogását kell megtanítani, hanem az összetartást is. Ennek is kellene iskolájának lenni minden faluban, mert a falu tanrendjében ma a gazdasági tudás mellett ez a legfontosabb tantárgy. A gazdasági több tudás a termények, az állatok minőségét, értékét fokozza, míg a társulás, a szövetkezés tudása az előnyösebb, gazdaságosabb értékesítést teszi lehetővé. Kellene minden faluban egy állandó otthonnak lenni, ahová a falu minden rendű és rangú embere bejárhat, ahol egy asztal mellé ül le a falut vezető intelligens ember, a gazda, az iparos és a földnélküli munkás, ahol a gyakori érintkezés folyamán egymást megismerni és nem félreismerni tanulják meg az emberek, ahol egymásra utaltságukban megtanulják embertársukban megbecsülni az embert, egyedül csak az erkölcsi érték zsinórmértékét alkalmazva s nem a földet, a jószágot s a takarékkönyvet értékelve.

Erre megint csak egyedüli és alkalmas hely a népház, a kulturház, amelynek szervezési szabályzatában benne van, hogy oda a falu minden rendű és rangú embere bejárhat s részesülhet mindazokban a szellemi javakban, amelyekről már fentebb is szóltam. Így a falusi népház a templom mellett egy második szentélyé válik, a földi élet hasznosításának, megépítésének szentélyévé, mert lerombolva elavult válaszfalakat, új, egészséges élet pezsdülését hozza, a társadalmi harmoniát ápolja. Mint új, egészségesebb közszellem termőhelye, nemcsak a falu népének, hanem az ország társadalmi rendjének, biztonságának és boldogulásának is záloga lesz. Éppen ezért úgy a falvak lakossága részéről, mint az állam részéről megér minden támogatást.

Ahol megértő népnek és rátermett érdemes vezetőknek van szerencsés találkozása, szinte megható az az áldozatkészség, amely egy-egy ilyen falusi népház építésénél megnyilvánult. Igen sok esetet tudok, ahol a falu lakossága a nemes buzgalomtól vetélkedve, maga hordta össze a népház minden tégláját, vállalta minden munkáját, kézi és iganapszámban éppúgy, mint az iparosok munkájában.

A népházak nagy nemzeti és gazdasági fontosságát felismerve, a földművelésügyi kormányzat kisebb-nagyobb államszegélyekkel sietett a népházat építő községek lakosságainak segítségére. Az elmúlt esztendőben 700.000 pengőt osztott ki e célra részben segély, részben 4%-os hitel alakjában. Jelenleg a pénzügyi kormányzat indokolt takarékosági törekvése következtében ez a segély 150.000 pengőre esett vissza. De megvan minden remény, hogy ezt az összeget még ez évben fel fogja emelni a pénzügyminiszter.

A Faluszövetség minden népházhoz ingyen tervet és költségvetést ad a hozzáfordulóknak s ha kell, az építést is irányítja teljesen ingyen. Az állam részéről ide beruházott összeg oly közszellemben térül vissza, amely sok utólagos beruházástól fog megkímélni.

